

Social utblick

Villy Wiklund

Förnya barnomsorgen

Att spegla barnomsorgsdebatten är ingen lätt uppgift. Dags- och veckotidningar beskriver verksamheten ibland i positiva, ibland i kritiska termer och ofta ställs frågan: Har vi råd med barnomsorgen?

I slutet av 1981 skall det enligt utbyggnadsprogrammet finnas 100 000 nya daghemspplatser. Det blir högst 70 000. Kraftigt ökade kapital- och driftskostnader medför att många förtroendevalda och tjänstemän ställer frågan: Hur ska vi klara budgeten och hur skall den fortsatta verksamheten utformas? Nytilskottet till 1981 är ett "etappmål". Att det är långt kvar till målet visar SCB:s barnomsorgsundersökning 1980. Endast 30 % av förskolebarnen har plats i den kommunala barnomsorgen. Ca 17 % har plats i daghem resten i familjedaghem.

När riksdagen 1973 tog ställning till förskoleverksamhetens utbyggnad fastlades att barnomsorgen är ett familjepolitiskt instrument och att verksamheten är högt prioriterad. Enligt riksdagsbeslutet är förskoleverksamheten till för såväl barn som föräldrar men den har också som mål att främja jämställdhet mellan män och kvinnor. Att barnomsorgen hittills främst har utformats med utgångspunkt i arbetsmarknadskrav är ett erkänt faktum men förtigs ofta.

Kommunerna erhöll en stor frihet av riksdagen att utforma verksamhetens innehåll eftersom den ej fastställde några pedagogiska mål för förskolan. I en rapport 1980-12-16 om kommunerna och barnomsorgen ställer Kommunförbundet frågan: Vad vill vi med barnomsorgen? Promemorian redovisar riksdagens olika beslut och de otydliga målen för verksamheten samt några av intresseomständigheterna inom dagens barnomsorg. Skriften redovisar hur kommunerna kan arbeta fram kommunala hand-

lingsprogram rörande olika kvalitetsfrågor för att härigenom avhjälpa vissa brister när det gäller målformuleringen.

Vad som saknas i promemorian är en diskussion om vad som bör påverkas för att vi ska få en bättre barnomsorg. Låt mig nämna ett exempel: Många småbarnsföräldrar har oregelbundna arbetstider. 1979 arbetade 57 % av alla gifta kvinnor deltid. På Mölndals lasarett förekom 36 olika deltidssystem.

Föräldrarnas oregelbundna arbetstider medför att många barn vistas på varierande tider i daghemmet. Det blir arbetsmarknadsbehov och ej barns behov av en regelbunden verksamhet och kontinuerligt umgänge med kamrater och förskollärare som styr närvaron på daghemmet. Det finns all anledning att ställa frågan: Vad ska styra verksamheten, barns behov eller arbetsmarknadens krav?

I föreningens skrift Bättre barnmiljö (1977) slogs det fast att i det samspel och den påverkan som finns i relationen familj – barn – samhälle bör barnens livsrytm och behov i princip styra arbetstidens längd och förläggning för föräldrarna samt att arbetslivets utveckling måste underordnas sociala krav och människors livsmål. Enligt min mening är det både möjligt och nödvändigt att på kommunal nivå diskutera hur småbarnsföräldrarnas arbetstid kan och bör förändras.

John Lovén, kollega i Norrköping och medansvarig för föreningens skrift om bättre barnmiljö har nyligen författat en promemoria om "förnya barnomsorgen" – förbättra innehåll och resursanvändning. Den ska ingå i en skrift om barns villkor som Allmänna barnhuset ger ut hösten 1981. I rapporten där flera målkonflikter tas upp analyseras och kommenteras "barnomsorgens kris" samt redovisas ansatser till nya planeringsmodeller. Den nuvarande planeringsmodellen ifrågasätts, i stället är det naturligare och ärligare att arbeta med en mer problemsökande planeringsmodell anser författaren. Hur barnomsorgen kan förnyas kommer även att behandlas vid ett av seminarierna på föreningens studiedagar i Åre 21–23 september. Debatten är nödvändig och viktig.